

Идейнитѣ позиции на българския печатъ въ предосвободителната епоха

Между факторитѣ, които сж играли значителна роль, както за културното и национално възраждане на българския народъ, тъй и за неговото политическо освобождение, заема видно мѣсто българскиятъ печатъ отъ предосвободителната епоха. Дори би могло да се каже безъ ни най-малко преувеличение, че печатътъ, като единственъ удобенъ проводникъ на мнения по жизненитѣ обществени и културни въпроси и разпространителъ на просвѣта между маситѣ, е билъ единъ отъ решаващитѣ фактори, за успѣха на народното дѣло. Има фактори, които не могатъ да се съпоставятъ, а само като се допълватъ единъ други увеличаватъ значението и взаимното си влияние. Такива сж училището и печатътъ у изостаналия въ културно отношение български народъ. Нито училището, въ периода на своето зараждане, би могло да получи правилно развитие и постановка, ако печатътъ не бѣ открилъ широко своитѣ колони за мненията на народнитѣ дейци по просвѣтното дѣло, нито пъкъ печатътъ би пожъналъ особени успѣхи, ако училището — макаръ и килийното — не бѣ увеличило грамотността и не бѣ създадо любовъ къмъ книгата у този народъ. Но печатътъ е влияелъ не само косвено върху развитието на просвѣтното дѣло, а е действувалъ и прѣко за образованието, за издигане културното ниво на българския читателъ, поднасяйки му разнообразенъ, общообразователенъ и поучителенъ материалъ. Тази тѣсна връзка между училище и печатъ, тази сходностъ въ тѣхната просвѣтителна дейность, се дължи на факта, че първитѣ периодични издания се създадоха отъ първитѣ учители — основатели на българското училище. Фотинъ, Богоровъ, Априловъ, Венелинъ, Ив. Добровски, С. Филаретовъ, Славейковъ и почти всички основатели и сътрудници на българския печатъ отъ тази епоха не бѣха ли най-ревностнитѣ апостоли на народното просвѣщение? Българскиятъ печатъ се създаде отъ народния учителъ, за да служи на народа, да му помага да излѣзе отъ тинята на невежеството, да му посочи пътя, по който трѣбва да върви, пътъ къмъ духовно и политическо освобождение ... Нито желание, нито мисълъ за използване печата за спекулативни цели.